

FAP-artikel 650-2

650-2 RPS AR angående hantering m m av hittegods

FAP 650-2

RPS AR angående hantering m m av hittegods

Gäller fr o m 1987-03-01

1 Författningar m.m.

1.1 Sedvanligt hittegods

Lag (1938:121) om hittegods (HL)

Nytt juridiskt arkiv (NJA) II 1938 sid 745 ff

Kungörelse (1938:677) med vissa föreskrifter rörande polismyndighets befattning med hittegods (HK)

Lag (1974:1065) om visst stöldgods

Lag (1974:1066) om förfarande med förverkad egendom och hittegods m m

Betänkande (Ds Ju 1980:11) Hittegods m m

Proposition 1982/83:59

Lag (1986:796) om godtrosvärv av lösöre

1.2 Speciellt gods

Luftfartslagen (1957:297; omtryckt 1986:166) 11 kap 13 § (fynd som har samband med luftfartsolycka)

Kungörelse (1972:17) om behandling av föremål som upphittats inom flygplats eller på luftfartyg m m

Förordning (1985:200) om järnvägs befordringsskyldighet m m (fynd på tåg samt inom stations- och spårområde)

Förordning (1985:201) om behandling av föremål som upphittats i spårvägs-, tunnelbane eller busstrafik

Lag (1942:350) om fornminnen (äldre skeppsvrak och fornfynd)

Lag (1918:163) med vissa bestämmelser om sjöfynd, ändrad 1984:984

Förordning (1984:985) om handläggning av ärenden rörande sjöfynd

Lag (1984:983) om ensamrätt till bärgning m m

Lag (1919:426) om flottning i allmän flottled (sjunket/landflutet virke)

Lag (1982:129) om flytning av fordon i vissa fall

Lag (1933:269) om ägofred (hemdjur, se avsnitt 3.2.2)

Byggnadsbalken 21 kap (bin)

Lag (1938:274) om rätt till jakt (JL), (löslöpande hund/katt)

Jaktstadgan (1938:279) (JS) (kronans villebråd)

Lag (1923:116) om hundskatt

Lokala ordningsstadgor (hund)

2 Fynd

2.1 Föremål för fynd

Endast föremål som kommit ur ägarens/innehavarens besittning kan utgöra fynd. Dessutom krävs att föremål har ett subjektivt värde. Bortkastade föremål (res derelictae) är således inte fynd i HLs bemärkelse. Som bortkastat föremål anses t.ex. tidning i papperskorg och vanligtvis föremål som lämnats i sopcontainer i väntan på avtransport till soptipp. Med hänsyn till svårigheten att avgöra om ett föremål kan betraktas som bortkastat, är försiktighet vid tillämpningen att tillråda. Härtill kommer att fynd av speciellt slag kan regleras av annan lagstiftning än HL, se författningsförteckningen under punkt 1.2. Slutligen erinras om den speciella hantering som är föreskriven för tjuvgods enligt stöldgodslagen.

Även den som kommer åt ett föremål genom brott, t.ex. en gärningsman vid stöld, får besittning till föremålet. Gods som påträffas i en tjuvgömma får fortfarande bedömas vara i gärningsmannens besittning. Om sådant gods anträffas av någon, är godset inte hittegods utan skall behandlas enligt lagen om visst stöldgods. Om gärningsmannen överger - kastar bort eller tappar - stulet föremål, är detta emellertid hittegods.

Begreppet värdepapper behandlas i betänkandet (Ds Ju 1980:11) Hittegods m m, avsnitt 2.1.1 och 5.2.6 med hänvisning till Östen Undén, Svensk Sakrätt I, 10:e upplagan 1976.

Beträffande sjöfynd, se FAP 654-1

2.2 Åtgärder vid fynd

2.2.1 Allmänt

Att hitta ett föremål innebär i HLs mening att ta befattning med föremålet. Den som påträffar en borttappad sak men förhåller sig helt passiv till den, behöver inte göra någon anmälan till polismyndigheten. Det råder alltså inte någon skyldighet för allmänheten att ta befattning med borttappade föremål.

2.2.2 Anmälan av fynd

Den som tar befattning med hittegods skall snarast anmäla fyndet till polismyndighet. Anmälan kan i princip ske till vilken polismyndighet

som helst. Sker anmälan i annat polisdistrikt än där godset anträffades, skall polismyndigheten på fyndorten omedelbart underrättas enligt 6 § HK.

Anmälan skall även göras beträffande sk institutionsgods, se avsnitt 6.

Om konsekvenserna av för sent gjord eller utebliven anmälan, se avsnitt 8.

Underrättar upphittare känd ägare om upphittat föremål, får upphittaren bevisbördan för att underrättelse skett.

2.2.3 Konkurrens mellan upphittare

Det kan inträffa att en person anmäler ett föremål som fynd utan att lämna in det på polisstationen. Innan polismyndighetens personal hunnit hämta föremålet, kommer en annan person in med detta till polisstationen. I ett sådant fall får den som först anmält fyndet anses vara rätt upphittare. Den som lämnade in föremålet är dock berättigad till ersättning för sina kostnader.

3 Vård av hittegods (2 §HL)

3.1 Allmänt

Hittegods skall förvaras väl ordnat och under betryggande skydd. Såväl polismyndigheten som hittegodsförvarande upphittare kan drabbas av skadeståndsskyldighet om dessa krav inte uppfylls.

Anmält hittegods bör som regel förvaras hos polisen. Undantag härifrån bör göras endast om särskilda skäl föreligger, t.ex beträffande gods som anträffas kvarglömt på idrottsanläggningar, post, bank - och affärslokaler eller på liknande platser, där man kan vänta sig att ägaren inom kort efter förlusten efterfrågar sitt gods. Ett annat exempel är udda skrymmande gods som av transporttekniska skäl inte bör fraktas till polismyndigheten. Polismyndigheten bör träffa avtal med institutioner av nämnd typ för att komma överens om lämpliga tillämpningsrutiner. Härvid får dock anmälningskyldigheten enligt 2.2 inte efterges.

3.2 Förfarande med speciell gods

Föremål som på grund av art eller utseende är svårt att beskriva för identifiering (t.ex smycken) samt pengar, värdehandlingar och identitetshandlingar (pass, körkort, legitimationskort o d) bör alltid förvaras hos polisen. Samma regel gäller gods som inte får innehas utan myndighets tillstånd, t.ex skjutvapen och explosiva varor.

3.2.1 Snabbt försämrat gods m m

Sådant gods bör när skilda skäl motiverar detta, tillfälligt förvaras hos någon som har lämpligt förvaringsutrymme.

Som exempel kan nämnas att upphittade matvaror av betydande värde bör förvaras i kylrum. Beträffande försäljning och förstöring, se FAP 650-1 avsnitt 4.

Om gods av någon anledning måste säljas före fatalitetens utgång, bör ett enkelt anbudsförfarande tillämpas. Härvid bör eftersträvas att ett med hänsyn till omständigheterna skäligt pris uppnås.

3.2.2 Djur

Förvaring av husdjur såsom hund, katt, burfågel och marsvin, bör ske hos lämplig fodervärd under tid som bedöms skälig med hänsyn till kostnaderna. Har djuret inte hämtats inom denna tid skall djuret säljas eller i sista hand avlivas. Samråd bör dock ske med lokal djurskyddsförening, som även bör få möjlighet att omhänderta djuret om detta eljest måste avlivas.

Speciella regler för s k hemdjur, dvs häst, nötkreatur, får, get, svin och fjäderfä gäller enligt ägofredslagen.

Beträffande löslöpande hundar finns regler i olika författningar, se författningsförteckningen. Därför blir en herrelös hund mer sällan att betrakta som hittegods. Även fortsättningsvis kan det därför vara praktiskt att som alternativ till att föra in hundar som hittegods, bokföra dem i s k hundliggare.

3.2.3 Gods med särskilt värde

Legitimationskort, bankböcker, checkhäften, pengar och smycken förvaras i värdeskåp.

Upphittade pengar bör om möjligt räknas i upphittarens/inlämnarens närvaro.

Mynt som uppenbarligen har samlarvärde hanteras som föremål. Detsamma gäller utländska valutor.

3.2.4 Explosiva varor och skjutvapen

Explosiva varor och skjutvapen förvaras i godkända utrymmen.

3.2.5 Alkoholdrycker, droger, sprutor och kanyler

Alkoholdrycker som är obrutna bör förvaras på samma sätt som beslagtagna drycker. Alkoholdrycker i öppnade flaskor/burkar får anses värdelösa och bör bevisligen hållas ut så snart ske kan. Det bör observeras att folköl/lättöl är färskvara med begränsad lagringstid. I lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m m finns regler om försäljning och förstöring av alkoholdrycker m m. Även narkotikapreparat förstörs enligt denna lag. Enligt lagen (1977:293) om handel med drycker får endast systembolag och tillståndsgivna ölförsäljare försälja sådana drycker till allmänheten.

Medicinska preparat samt sprutor och kanyler bör som regel överlämnas till apotek för destruktion.

Oöppnade flaskor/burkar av alkohol kan återlämnas till upphittaren. Är denna underårig inträder målsman i dennes ställe.

3.2.6 S k lågvärdigt gods

Begreppet lågvärdigt gods är inte vedertaget eller specificerat. Ändå är det uppenbart att somliga föremål har ett påfallande objektiva värde men att avsevärt högre subjektivt värde. Exempel på sådana föremål är en enstaka handske och saker som har affektionsvärde bara för ägaren. Föremål som kan hänföras till gruppen lågvärdigt gods bör förvaras hos polismyndigheten under enklare former, t.ex. i

uppsamlingslåda och utan godsbokföring i varje enskilt fall. Sådant gods bör inte lämnas till försäljning genom FFV-Allmaterial AB.

3.2.7 Nycklar

Nycklar bör kunna förvaras på ett enkelt sätt, t.ex i låda utan att bokföras som hittegods. Enstaka typer av nycklar har identifieringsuppgifter som kan härleda ägaren. Dessutom kan nyckelknippor vara försedda med nyckelbrickor, som möjliggör identifiering. Nycklar som inte hämtas inom föreskriven tid bör skrotas.

3.2.8 Databand och liknande

Rikspolisstyrelsen har vissa möjligheter att identifiera band och andra upptagningsmedia för datainformation.

Särskild försiktighet bör iakttas vid förvaring.

4 Hittelön, kostnader m m

4.1 Hittelön

Upphittare kan göra anspråk på skälig hittelön, som enligt praxis i normalfallet utgör tio procent av godsets marknadsvärde. Beträffande vissa typer av hittegods kan följande beaktas.

För värdepapper såsom bankböcker, checkar postväxlar och liknande anses inom bankvärlden en procent av inestående/utfärdat belopp utgöra skälig hittelön. Det kan dock vara förenat med avsevärt administrativt besvär och viss osäkerhet att beräkna hittelön för värdepapper. Ofta fordras någon form av brottslig handling för att utomstående skall kunna utnyttja värdepapper. Har detta spärrats är det värdelöst även för en oärlig upphittare. Krav på att ägaren skall deponera hittelön efter nyssnämnda norm kan därför i många fall framstå som oskäligt.

För andra värdehandlingar såsom kontokort, körkort, legitimationskort, rabattkort, medlemsbevis och liknande gäller samma betraktelsesätt.

För nycklar bör regelmässigt hittelön inte utgå. Undantag kan emellertid tänkas, t.ex huvudnyckel till stort låssystem.

För cyklar och mopeder kan polismyndigheten fastställa ett standardbelopp för hittelön. Detta belopp bör sättas förhållandevis lågt för att inte mindre nogräknade personer skall lockas att hitta cyklar och mopeder. Dessutom bör beaktas att de flesta cyklar/mopeder kan antas ha kommit ur ägarens besittning genom brott. För användbar cykel kan hittelönen fastställas till högst 50 kronor och för användbar moped till högst 100 kronor.

Ovanstående rekommendationer utesluter inte att polismyndigheten förmedlar frivilligt erbjuden högre hittelön.

4.2 Särskilda kostnader

Såväl polismyndigheten som upphittaren har rätt att få skälig ersättning för sina kostnader för godsets omhändertagande. Sådana kostnader utgörs av utlägg för transport, särskilt förvaringsutrymme, porto, telefonsamtal, värdering samt ersättning för upphittarens

förlorade arbetsförtjänst.

4.3 Förvaringskostnad hos polismyndigheten

Polismyndigheten bör begära ersättning för egen förvaringskostnad enligt följande.

Förvaringskostnad debiteras endast när hittegodsets marknadsvärde överstiger 100 kronor. Kostnaderna bör uttas enligt följande schablon.

För skrymmande hittegoods - cyklar, mopeder, båtmotorer och andra föremål som på grund av storlek eller vikt kräver särskild hantering eller förvaring - uttas 20 kronor per påbörjad månad.

För annat hittegoods uttas 10 kronor per påbörjad förvaringsmånad.

I inget fall bör kostnaden överstiga en fjärdedel av godsets beräknade marknadsvärde.

Framstår det som uppenbart oskäligt att i ett enskilt fall ta ut förvaringskostnad, bör kostnaden inte debiteras.

4.4 Lösenskyldighet

Med lösen avses hittelön, ersättning för särskilda kostnader och polismyndighetens förvaringskostnader.

Kostnaderna debiteras godsets ägare eller upphittaren när ärendet avslutas.

Polismyndigheten får hålla gods inne till dess fastställd lösensumma erlagts. Detsamma gäller upphittare som har hittegoods i sin vård.

5 Efterforskning av ägare och godsutlämning

5.1 Efterforskning av ägare

HL och HK har inte bestämmelser om skyldighet för polismyndighet att efterforska ägare till anmält hittegoods. Det får dock anses ligga inom ramen för polisens hjälpande verksamhet att vidta de efterforskningsåtgärder som kan motiveras av godsets värde, ägarens intresse av att återfå godset och med hänsyn tagen till polismyndighetens resurser.

Innehåller ett upphittat föremål en namnuppgift, är det naturligt att försök görs att kontakta den namngivna personen.

Föremål med sökbara identifieringsuppgifter, t.ex. tillverkningsnummer kontrolleras i godsregistret, se FAP 443-1. Förekommer godset inte i registret bör det föras in i detta.

5.2 Godsets utlämnande

Texten på exemplar 3 och 4 i stamkortssetet ger vissa upplysningar, som underlättar kontakten med ägare och upphittare. Enligt 5 och 7 §§ HK skall underrättelse till såväl ägare som upphittare ske genom rekommenderad tjänsteförsändelse med mottagningsbevis, om inte annat förfaringsätt är lämpligare.

5.3 Åtgärder i speciella fall

Situationer kan inträda när ägare och/eller upphittare uppger sin rätt till godset. Detta kan ske genom att man anger det muntligen eller skriftligen eller genom sitt handlande visar det t.ex. genom att vägra uppge namn- eller adressuppgift. I regel behöver bara ett försök göras att nå ägare/upphittare genom rekommenderad försändelse. Har ägaren/upphittare förlorat sin rätt på grund av en polismyndighets underlåtenhet att på rätt sätt lämna underrättelse, kan fråga om skadestånd uppkomma.

5.4 Övrigt

Föremål som det krävs tillstånd för att inneha kan inte lämnas ut förrän tillståndsfrågan lösts. Om tillstånd inte kan erhållas har rättsägaren ändå kvar rätten till föremålets värde, sedan föremålet sålts för dennes räkning.

6 Kvarglöm sak och institutionsgods

6.1 Allmänt

I 6 § HL finns en specialregel beträffande kvarglömd sak. Lagtillämpningen har väsentligt utvidgat begreppet och givit det benämningen institutionsgods. Detta begrepp omfattar enligt praxis fynd som görs i affärslokaler, nöjes- och idrottsanläggningar, skolor och liknande institutioner. Utgångspunkten är att institutionen betraktas som upphittare, oavsett vem som anmäler fyndet till polisen. Den person som anmäler fynd av institutionsgods blir således inte ägare till godset efter fatalietidens utgång och har inte rätt till hittelön.

Skillnaden mellan institutionsgods och vanligt hittegods kan överbryggas genom att institutionen avstår från sin rätt till godset. Det bör därför vara lämpligt att polismyndigheten kommer överens med ägare av varuhus, nöjes- och idrottsanläggningar samt andra institutioner om att dessa avstår från sin rätt till hittegods till förmån för upphittaren.

I prop. 1982/83:59 har departementschefen uttalat stöd för en enkel rutin vid handläggning av institutionsgods.

6.2 Anmälnings- och förvaringsrutiner m m

Överenskommelse bör träffas med institutionsföreträdare om rutinerna för anmälan till polismyndighet. Flertalet av de föremål som glöms kvar inom idrottshallar, offentliga bad och liknande anläggningar har anknytning till verksamheten i lokalerna. Föremålen torde därför i allmänhet efterfrågas där de glömts. Föremål av detta slag såsom idrottskläder, handdukar och dylikt behöver därför inte skyndsamt anmälas till polismyndighet. En tidsutdräkt på 14 dagar kan i dessa fall accepteras. Det är också lämpligt att sådant gods förvaras på institutionen.

Fynd av föremål som inte har direkt anknytning till verksamheten i en institution, t.ex. smycke, klocka eller plånbok bör institutionens företrädare anmäla omedelbart till polismyndigheten. I dessa fall har nämligen ägaren svårare att härleda förlusten till viss plats. Föremålet bör dessutom förvaras hos polisen.

Överlämnar en institution föremål att förvaras hos polismyndigheten under fatalietiden bör det stå klart om institutionen gör anspråk på godset eller ej. Lämnar en institution över till polismyndigheten gods

som förvarats på institutionen under hela fatalietiden utan att ägare låtit höra av sig, får institutionen anses ha avstått från anspråk på godset.

6.3 Utebliven hittelön

Tillämpningen av reglerna om institutionsgods innebär för upphittaren att ha förlorat sin rätt till hittelön. Ingenting hindrar givetvis att ägaren ändå låter polismyndigheten förmedla hittelön till upphittaren. Undantagsvis förekommer fall då rätt till hittelön inte föreligger men motsvarande belopp kan utbetalas till upphittaren genom länsstyrelsens eller något försäkringsbolags försorg. Sådana åtgärder står helt utanför polismyndighetens normala handläggning av hittegodsärenden.

7 Gods som tillvaratagits utomlands

Utrikesförvaltningen hanterar en mängd gods som anträffas utomlands och kan härledas till Sverige. Följande rutiner tillämpas.

Gods som har känd ägare sänds direkt från utländskt konsulat/motsvarande till rikspolisstyrelsens registerbyrå om godset innehåller körkort, pass, sjöfartsbok eller identitetskort. Registerbyrån kontrollerar om dubbletthandling expedierats, gör erforderlig efterforskning av ägaren samt sänder godset till vederbörande polismyndighet för vidarebefordran till ägaren.

Är ägaren okänd sänds godset till Polismyndigheten i Stockholm; hittegodsavdelningen, för vidare handläggning.

8 Underlåtenhet att anmäla hittegods

Den som tar befattning med hittegods utan att fullgöra anmälningsskyldigheten enligt 1 § HL kan dömas för fyndförseelse enligt 10 kap 8 § brottsbalken eller för olovligt förfogande enligt 10 kap 4 § samma balk. Som tidigare nämnts är det inte straffbart att avstå från att ta befattning med anträffat hittegods.

Underlåtenhet att anmäla hittegods innebär dessutom att upphittaren går miste om kostnadsersättning, hittelön och rätt till godset.

Enligt 1 § HL skall anmälan om hittegods inges utan oskäligt dröjsmål. Skäligheten skall bedömas i varje enskilt fall där dröjsmål förekommer. Enligt praxis godtas upp till 14 dagars dröjsmål - om särskilda skäl kan redovisas - utan att rätten anses förverkad.

Avsevärt längre dröjsmål torde erfordras innan brott mot 10 kap brottsbalken kan anses föreligga.

(Polisbyrå I, polisrättssektionen)